

TOHOLAMMIN KUNTA

ELINKEINO-OHJELMA 2022 – 2027

TOHOLAMPI

Toholammin kunnanhallitus 7.12.2021 § 87

Toholammin kunnanvaltuusto 13.12.2021 § 59

1 ELINKEINO-OHJELMAN TARKOITUS

Tämä elinkeino-ohjelma on tarkoitettu Toholammin kunnan elinkeinopoliittisten toimenpiteiden strategiseksi perustaksi, jossa

- tunnistetaan Toholammin aidot kilpailuedut
- asetetaan elinkeinopoliitiikan tavoitteet
- kohdennetaan resurssit tavoitteiden saavuttamiseksi ts. määritellään elinkeinopoliitiikan painopistealueet ja lähivuosien konkreettiset kehittämistoimenpiteet.

2 NYKYINEN TILANNE TOHOLAMMILLA

Toholammin väestö on vähentynyt vuodesta 2010 514 asukkaalla. Väestön väheneminen on kohdistunut eniten työikäisiin (20-64v), jonka määrä on vähentynyt 491 henkilöllä. Ikääntyneiden osuus on kasvanut/kasvaa.

Suurin syy väestön vähenemiseen on poismuutto. Kuntaan muuttaa uusia asukkaita, mutta nettomuutto on jo usean vuoden ajan ollut negatiivinen. Tosin vuoden 2021 ennakkotiedon mukaan tilanne näyttää edellisvuosia paremmalta (tammi-lokakuu -15 hlöä). Vuonna 2020 työikäisiä muutti kuntaan 65 asukasta, kunnasta pois 89 asukasta, joten työikäisten nettomuutto oli -24. (Lähde: Tilastokeskus)

Kunnan elinkeinorakenne vuonna 2019 oli: alkutuotanto 21,6 %, jalostus 24,4 % ja palvelut 52,1 %.

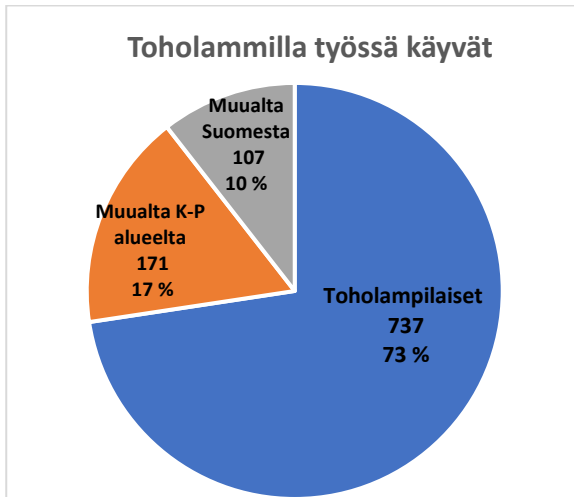
Taulukko 1: Toholammin viimeaikaista kehitystä kuvaavia tunnuslukuja.

	2010	2012	2014	2016	2018	(2020)	Muutos vrt. 2010
Asukasluku	3 480	3 426	3 354	3 232	3 112	2 966	-514
Työikäinen väestö (20-64v)	1 875	1 777	1 683	1 579	1 476	1 384	-491
Työttömyysaste (vuosika)	4,9	6,8	7,5	9,6	7,2	9,3	4,4
Työvoima	1 469	1 440	1 407	1 296	1 252	1 190 (2019)	-279
Työpaikat	1 154	1 241	1 172	1 084	1 055	1 015 (2019)	-139
Työpaikkaomavaraisuus	83,5 %	93,2 %	91,4 %	93,5 %	91,4 %	91,4 % (2019)	7,9
Yritystoimipaikat	369	361	396	369	368	352 (2019)	-17

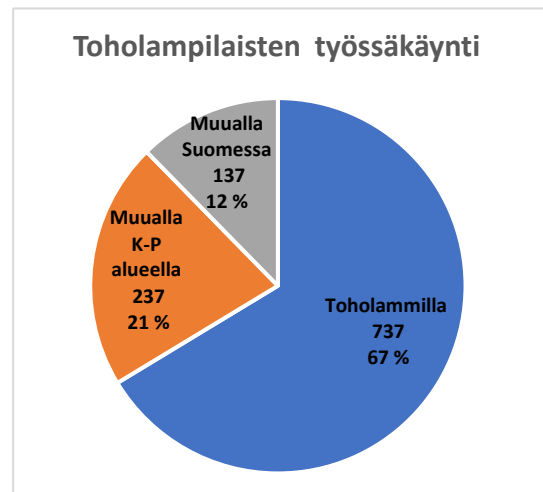
Lähde: Tilastokeskus / Keski-Pohjanmaan tilastot

Tilastokeskuksen pendelöintitilaston mukaan Toholammilla oli vuoden 2019 lopulla 1015 työpaikkaa, joissa työskenteli 737 toholampilaista ja 278 ulkopaikkakuntalaista. Toholampilaisia kävi muualla töissä 374 henkilöä.

Eniten Toholammilla käytiin töissä Kannuksesta (65 työntekijää), Kokkolasta (45), Kaustiselta (28) ja Lestijärveltä (22). Toholampilaiset puolestaan kävivät töissä kunnan ulkopuolella eniten Kannuksessa (94 työntekijää), Kokkolassa (86), Sievissä (61) ja Lestijärvellä (33).

Kuva 1: Pendelöinti Toholammille 31.12.2019

Kuva 2: Pendelöinti Toholammilta 31.12.2019

Työpaikkakehitys on vuodesta 2010 ollut negatiivinen, vähennystä 139 työpaikkaa. Erityisesti työpaikkoja on vähentynyt maataloudesta -98 työpaikkaa.

Taulukko 2. Toholammin työpaikat toimialoittain (Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Muutos vrt. 2010
Yhteensä	1154	1133	1241	1204	1172	1125	1084	1040	1055	1015	-139
A Maa-, metsä- ja kalatalous	312	304	295	295	271	279	255	234	224	214	-98
B Kaivostoiminta ja louhinta	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	-2
C Teollisuus	193	155	158	166	180	165	178	175	183	175	-18
10 Elintarvikkeiden valmistus	121	104	120	127	142	108	117	110	108	107	-14
11 Juomien valmistus	1	2	0	0	2	29	37	38	52	51	50
16 Sahatavaran, puutuott. valm	11	12	6	6	6	7	5	8	8	7	-4
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	2	3	3	2	3	4	3	4	4	3	1
E Vesi-, viemäri- ja jätehuolto	4	3	15	19	16	22	21	16	16	21	17
F Rakentaminen	55	50	53	47	43	55	44	47	49	57	2
G Kauppa + moottoriajoneuv. korjaus	103	100	105	87	82	71	72	65	63	55	-48
H Kuljetus ja varastointi	120	128	113	111	107	99	102	96	105	82	-38
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	36	33	35	39	34	33	28	30	36	39	3
J Informaatio ja viestintä	1	1	1	1	1	2	2	3	3	3	2
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	19	19	20	20	19	16	16	13	14	11	-8
L Kiinteistöalan toiminta	2	2	3	1	3	3	3	4	4	1	-1
M Ammatill, tieteell. ja tekn. toiminta	16	11	19	15	20	15	15	24	28	24	8
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	59	63	60	56	54	32	39	39	32	35	-24
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus	33	32	42	38	43	37	41	25	30	31	-2
P Koulutus	78	76	71	66	69	69	64	73	69	70	-8
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	55	73	163	151	150	147	134	118	122	129	74
R Taiteet, viihde ja virkistys	1	7	2	5	3	8	3	5	3	1	0
S Muu palvelutoiminta	42	56	68	62	51	52	49	46	45	40	-2
T Kotital. työnantajina	0	0	0	1	2	1	1	3	11	3	3
Tuntematon	21	16	14	21	21	15	14	20	14	21	0

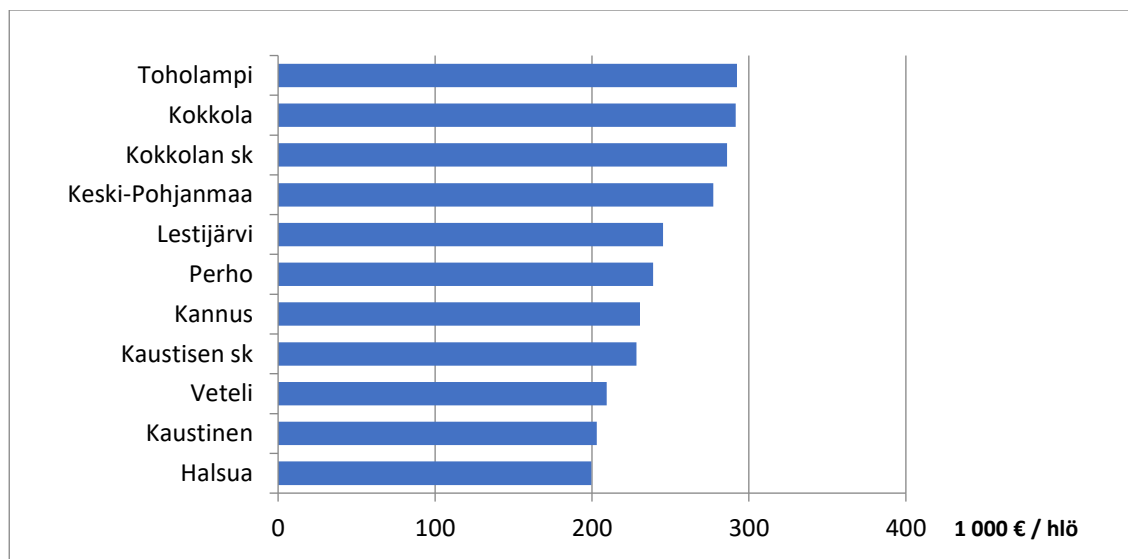
Yritystoimipaikkojen määrä on pysynyt lähes ennallaan 2010-luvun ajan. Eniten vähennystä on tapahtunut maataloudessa, teollisuudessa ja kaupan alalla.

Taulukko 3. Yritysten toimipaikat toimialoittain (Lähde: Tilastokeskus, Toimipaikkatilasto)

	2010	2011	2012	2013*	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Yhteensä	369	368	361	373	396	364	369	371	368	352
A Maa-, metsätalous	180	179	175	186	213	187	196	197	192	184
B Kaivostoim ja louhinta	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2
C Teollisuus	23	21	20	20	21	21	19	17	21	15
D Sähkö-, kaasu-, lämpö	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3
E Vesi-,viem-,jätehuolto	1	1	2	2	2	2	2	3	3	3
F Rakentaminen	36	37	42	41	39	36	32	31	34	33
G Kauppa; moott.ajon.korj	38	41	39	35	34	33	35	32	28	28
H Kuljetus ja varastointi	32	33	31	31	31	28	28	26	27	26
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	8	7	7	6	7	8	9	10	7	7
J Informaatio ja viestintä	1	1	1	1	2	2	2	2	3	3
K Rahoitus- ja vakuutus toiminta	3	3	4	7	5	4	4	4	4	3
L Kiinteistöala	6	8	6	7	7	10	10	13	14	14
M Ammatill, tieteell. ja teknin. toim	12	10	9	11	10	10	10	12	12	15
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	8	6	6	6	7	6	5	7	6	6
P Koulutus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	6	5	5	5	3	3	4	6	5	3
R Taiteet, viihde ja virkistys	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1
S Muu palvelutoiminta	11	11	8	8	8	7	6	5	6	5

*) Vuodesta 2013 lähtien alkutuotannon tilastointia muutettu (Tilastokeskus)

Toholammin yritysten liikevaihto henkilöä kohden oli korkein Keski-Pohjanmaalla vuonna 2019.

Kuva 3. Liikevaihto / henkilö (1 000 €) vuonna 2019 (pl. kasvinviljely ja kotieläintalous) Lähde: Tilastokeskus

3 TOHOLAMMIN KILPAILUEDUT

3.1 Vahva yrittäjyys

Kunnan alueella on 352 yritystoimipaikkaa eli 116 toimipaikkaa 1000 asukasta kohti. Koko maassa vastaava suhde on 72. Toholampi on Suomen kahdeksanneksi yrittäjävaltaisin kunta (Tilastokeskus, Työssäkäynti).

3.2 Työvoiman saatavuus

Toholammilla oli 1111 työllistä ja 1015 työpaikkaa vuonna 2019. Oman kunnan alueella kävi töissä 737 henkilöä. Työttömiä työnhakijoita on viimeisimmän työllisyyskatsauksen (10/2021) mukaan 81 henkilöä, joista 35 oli yli 50-vuotiaita ja 10 alle 25-vuotiasta.

3.3 Sijainti, liikenneyhteydet ja tietoliikenneinfrastruktuuri

Toholampi sijaitsee kantatie 63:n varrella ja seututien 775 risteyksessä. Näistä kantatie 63 on raskaan liikenteen käytetyin reitti välillä Tampere-Seinäjoki-Oulu sekä lyhin reitti Turku-Oulu -välillä (36 km lyhyempi kuin reitti Vt 8 kautta). Lisäksi kunnan alueella on 100 MB:n valokuituyhteydet.

3.4 Tilojen saatavuus

3.4.1 Tonttivaranto

Kunnassa on tällä hetkellä kaavoitettua teollisuusaluetta (T) yhteensä 10 ha, liiketontteja 10 kpl sekä pientalotontteja noin (45 kpl).

3.4.2 Vapaat toimitilat

Kunnassa on tällä hetkellä (joulukuu 2021) vapaana yhteensä 0 k-m² teollisuustilaa eli kaikki tilat ovat tehokkaasti käytössä sekä 150 k-m² liiketilaa. Vapaita toimistotiloja on 200 k-m². Vapaita asuin-tiloja voidaan tarvittaessa muuttaa toimistokäyttöön hyvinkin nopeasti.

3.4.3 Majoitustilat

Kunnassa on hotellitasoista majoituskapasiteettia Sykäräisen kylällä Hirvikoskella noin 50 hengelle. Lisäksi Hirvikoskella on retkeilymajatasoista majoitusta noin 30 hengelle. Lisäksi kunnasta on arviolta noin 100 muuta ympärivuotista majoituspaikkaa esimerkiksi alueen suurhankkeiden rakentajien tarpeisiin.

3.5 Yritysten julkinen rahoitus

Toholampi kuuluu julkisen rahoituksen osalta 1. tukialueeseen. Sen mukaisesti yritysten investointitukien enimmäisosuudet ovat seuraavat:

- Pk-yritykset 35 %
- Suuret yritykset 15 %

3.6 Lähialueen suurinvestoinnit

Toholampi sijaitsee maantieteellisesti keskellä tulevien vuosien suuria vihreän energiamurroksen investointihankkeita. Lestijärvellä on käynnistynyt mittaluokaltaan Suomen suurimman tuulipuiston investointi ja tuleville vuosille valmistellaan vielä useiden tuulipuistojen rakennustöitä niin Toholammille, Halsualle kuin myös Kannukseen ja Sieviin. Kaustiselle valmistellaan merkittävän litiumkaivostoiminnan käynnistämistä. Yhteensä lähialueen hankkeiden investointien arvo tulee olemaan varovaisestikin arvioiden vähintään 1,5 miljardia euroa.

3.7 Vahva elintarviketeollisuus, alkutuotanto ja kiertotalous

Toholampi on vahvaa elintarviketeollisuuden aluetta. Kunnassa toimii sekä koko maassa tunnettuja toimijoita, kuten esimerkiksi Osuuskunta Maitokolmio ja Finn Spring Oy, että pienempiä paikallisia yrityksiä. Huolimatta tilamäärän vähentymisestä, on toholampilaisten maatilayritysten maatalouden tulos säilynyt paremmalla tasolla verrattaessa naapurikuntiin tai Manner-Suomen alueeseen.

Toholammilla on monipuolista, myös kiertotalouteen perustuvaa yritystoimintaa, joka tukee alueen vahvaa elintarviketeollisuutta ja alkutuotantoa (esim. Pramia Plastic, KoVaSat Oy). Samoin uusiutuvan energian tuotantoon on kunnassa merkittäviä suunnitelmia (mm. Lampin Voima Oy).

3.8 Yrityspalvelut

Toholammin kunta ostaa yritysneuvonnan ja -kehittämisen palvelut Kaustisen seutukunnalta. Yhteistyötä seutukunnan yrityspalveluiden kanssa tukee seutukunnan monipuolinen alueen markkinoinnin, alueen infrastruktuurin sekä alueen palveluiden kehittämiseen keskittyvä hanketoiminta.

Yritysten ja yritysten henkilöstön kehittämiseen alueella on tarjolla myös toimijaverkosto, johon kuuluu mm. Yliopistokeskus, Centria ammattikorkeakoulu sekä Kpedun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä. Kansainvälistymisen haasteissa yrityksiä tukee mm. Viexpon palvelut.

4 TOHOLAMMIN HAASTEET

Toholammin, kuten monen muunkin pienen kunnan keskeisimpiä haasteita on asukasmäärän vähentyminen. Ennen kaikkea haasteena on työikäisen väestön väheneminen. Haasteita elinkeinopolitiikalle tuo myös korkeammin koulutetun työvoiman vähäisyys sekä ammatillisen peruskoulutuksen puuttuminen paikkakunnalta.

Yhtenä haasteena on myös tulevien vuosien yritysten omistajanvaihdosten onnistumisen sujuvuus. Samoin aiemmasta yritystoiminnasta tyhjäksi jääneiden tilojen mahdollisimman hyvä ja tehokas hyödyntäminen on yksi haasteista.

Toholammin, kuten muidenkin maaseutualueiden, haasteena on riittävän kattavan julkisen palveluverkon ylläpito. Tärkeään palveluverkkoon kuuluvat niin terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelut, sisältäen laajat työterveyspalvelut kuin poliisin ja palokunnankin. Myös erilaisten yksityisten palveluiden ylläpito ja kehittäminen on haasteellista, mikäli nykyisen kaltainen asukaskehitys jatkuu.

5 ELINKEINOPOLITIIKAN TAVOITTEET

Yleiset tavoitteet

Elinkeinojen edistäminen on Toholammin kunnan keskeisin keino turvata ja parantaa kunnan elinvoimaa ja kasvattaa verotulojaan, hoitaa työllisyyttään, parantaa tunnettavuuttaan, ehkäistä väestön ikärakenteen vinoutumista ja mahdollistaa kunnallisten palvelujen tuottaminen itsenäisenä kuntana.

Negatiivisen väestökehityksen pysäyttäminen ja kääntäminen jopa positiiviseksi edellyttää uusien työpaikkojen syntymistä seutukunnalle ja muualle lähialueelle, mieluiten Toholammille.

Väestön kehityksen osalta tulevaisuudessa tulee myös löytää mahdollisuuksia erityisesti keskiasteen koulutuksen suorittamiseen paikallisesti, hyödyntäen mahdollisimman laajasti verkko-oppimista, monimuoto-opetusta ja oppisopimuskoulutusta.

Kunta voi omalta osaltaan tukea positiivista kehitystä mm. seuraavilla toimenpiteillä:

- asennoitumalla myönteisesti yrittäjyyteen sekä tukemalla myönteisen asenteen kehittymistä esimerkiksi lasten ja nuorten keskuudessa
- toimimalla aktiivisesti yhteistyössä yrittäjien kanssa
- huomioimalla suunnitelmissaan ja päätöksissään paikalliset yritykset sekä elinkeinojen harjoittajat sekä arvioimalla päätöstensä vaikutuksia yritystoimintaan
- tukemalla yrityksiä ja yrittäjiä toiminnallisesti eri elinkaaren vaiheissa sekä kehittämällä yritysten toimintaedellytyksiä esim. alueelliset lomituspalvelut
- lisäämällä yritysten näkyvyyttä kunnan ja seutukunnan sähköisissä medioissa sekä toimimalla aktiivisesti yritysten omien sähköisten liiketoimintaedellytysten kehittämisessä
- toteuttamalla seudullista digistrategiaa sekä osallistumalla tietoliikenneinfrastruktuurin kehittämiseen

6 STRATEGISET VALINNAT

Elinkeinojen edistämistoimenpiteet kohdistetaan ensisijaisesti:

- paikkakunnalla toimiviin ja perustettaviin pk –yrityksiin ja mikroyrityksiin
- yrityksiin, joiden tuotteiden tai palveluiden loppuasiakkaat ovat kunnan alueen ulkopuolella (tuovat tuloa kuntaan)

Painopistetoimialoina ovat erityisesti seuraavat:

- alku- ja elintarviketuotanto sekä näitä tukevat ja palvelevat toimialat
- matkailu
- teollisuus ja teollisuusautomaatio
- energiantuotanto sekä bio- ja kiertotalous arvoketjuineen
- sosiaali- ja terveyspalvelut

Yritykset segmentoidaan niiden elinkaaren mukaan seuraavasti:

1. Aloittavat yritykset
2. Kasvuyritykset ja potentiaaliset kasvuyritykset /kansainvälistä vientipotentiaalia omaavat yritykset
3. Ikääntyvien tai muuten liiketoiminnasta luopuvien yrittäjien omistamat yritykset
4. Alueelle sijoittuvat yritykset

7 TOHOLAMMIN PALVELUT YRITYKSILLE

1. Tonttien ja toimitilojen järjestäminen
2. Yrityspalvelut aloittaville ja toimiville yrityksille. Yrityspalvelut voivat sisältää mm. liikeidean arviointia ja kehittämistä, liiketoimintasuunnitelmien laatimista, rahoituksen hakemista, markkinaselvityksiä, kehittämishankkeiden suunnittelua sekä omistajanvaihdoksiin/sukupolven vaihdoksiin tarvittavan asiantuntija-apun välittämistä ja kasvuun ja kansainvälistymiseen liittyvää asiantuntija-apua. Lisäksi autetaan yrityksiä sekä yrittäjän että yritysten henkilöstön osaamistarpeisiin vastaavien koulutus- ja rahoituskanavien löytämisessä.
3. Asuntojen järjestäminen yritysten henkilökunnalle. Toholammin kunnalla ja KOY Vuokratalot Oy:llä on noin 275 asuntoa.
4. Tarjotaan toimivat kunnalliset peruspalvelut sisältäen päivähoidon, peruskoulun, lukiokoulutuksen, erinomaiset liikuntapaikat, runsaan kulttuuritarjonnan ja terveydenhuollon palvelut

8 TAVOITTEET JA TOIMENPITEET ASIAKASSEGMENTEITTÄIN

1. Perustettavat ja aloittavat yritykset

Nykytila: Vuosittain Toholammille on perustettu keskimäärin 12 kpl uusia yrityksiä. 11 kpl (2019), 20 kpl (2020). Yrittäjyyspotentiaalina ovat myös lamppilaiset juuret omaavat, muualle muuttaneet henkilöt.

Tavoitteet: Perustettavien yritysten määrä.

Toimenpiteet: Yrittäjyyskasvatus peruskoulussa ja lukiossa. Yritysten toimintaympäristöä kehittävät hankkeet. Kaavoituksella tuetaan haja-asutusalueen pienyrittäjyyttä. Yritysten ja asukkaiden aktivointi osallistumaan erilaisiin yrittäjyyttä, elinkeinoja ja uusia toimialoja koskeviin tilaisuuksiin. Alihankintaverkostojen kehittäminen, huomioiden erityisesti seutukunnan alueella valmisteilla olevat suurhankkeet.

2. Kasvupotentiaalia ja vientimahdollisuuksia omaavat yritykset

Nykytila: Kasvuyrityksiä, joilla on realistista potentiaalia, on Toholammilla nykyisellään n. 5–8 kpl.

Tavoitteet: Tunnistaa vuosittain uusia potentiaalisia kasvuyritystä, joiden kasvu- ja kehittämistoimet saadaan alulle.

Toimenpiteet: Kehittämiskeskustelut potentiaalisten yritysten kanssa, joiden visioiden/tavoitteiden edellyttämät toimenpiteet saadaan alulle. Alihankintaverkostojen kehittäminen, huomioiden erityisesti seutukunnan alueella valmisteilla olevat suurhankkeet.

3. Ikääntyvien yrittäjien omistamat yritykset

Nykytila: Yli puolet yrittäjistä on yli 50-vuotiaita. Yli 55-vuotiaita yrittäjistä on yli kolmannes.

Tavoitteet: Hallittuun omistajanvaihdokseen tähtäävät suunnitelmat.

Toimenpiteet: Viestitään aktiivisesti omistajanvaihdosten erilaisista mahdollisuuksista ja omistajanvaihdosten onnistumisen edellytyksistä. Avustetaan yrittäjiä hyödyntämään omistajanvaihdosprosesseissa mahdollisimman tehokkaasti erilaisia julkisia rahoituskanavia ja -ohjelmia sekä tarvittavan asiantuntija-avun saamiseksi että yrityskaupan toteuttamiseen.

4. Alueelle sijoittuvat/haluttavat yritykset

Tavoitteet: Vuosien 2022–2026 aikana yksi uusi kasvuhakuinen yritys/vuosi toimialoille, joiden kasvupotentiaali realisoituu lähivuosina ja joiden toimintaedellytyksiin seutukunnalla on panostettu ja panostetaan. Kärkitoimialoina elintarviketeollisuus, bio- ja kiertotalous, palvelut teollisuudelle.

Toimenpiteet: Osallistuminen em. alojen kehittämisohjelmiin. Pidetään verkostot tietoisena kunnan ja alueen valmiuksista. Sijoittuville yrityksille tarjottavien liiketoiminnan palvelujen markkinointi. Yrittäjille tarjottava tulopaketti. Tarvittaessa toimitilojen rakentaminen.

9 KÄRKIHANKKEET 2022 –2027

Kärkihankkeilla valmistaudutaan alueen suurhankkeisiin (Keliber ja tuulivoimapuistot), edistetään bio- ja kiertotaloutta sekä matkailua kunnan alueella.

Suurhankkeiden (Keliberin litiumkaivos ja alueen tuulivoimahankkeet) tarjoamien liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämiseen valmistautuminen sekä hyödyntämispotentiaalin maksimoinnin tukeminen ja edistäminen hankkeiden edetessä. Tämä tarkoittaa mm. aktiivista tiedottamista, koulutusta ja yritysten aktivointia eri alojen konsortioihin, verkostohankkeisiin, alihankintaverkostoihin sekä mahdollisiin työyhteisöliittymiin. Seurataan hankkeiden etenemistä ja pidetään tiiviisti ja säännöllisesti yhteyttä hanketoimijoihin ja heidän kumppaneihinsa (esim. pääurakoitsijat). Hyödynnetään KASE Kasvuohjelma - yritysverkostojen ja -palveluiden kehittäminen -hankkeen sekä hankkeessa kehitetyn Suurhanketoimistokonseptin palveluita yritysverkostojen ja työ- ja urakointimahdollisuuksien löytämisessä.

Suurhankkeissa tarvittava työvoima lisää majoitus- ja ravitsemuspalveluiden tarvetta. Tälle kapasiteetille pyritään löytämään suurhankkeiden ohella markkinoita mm. matkailusta, jonka toimintaedellytyksiä kehitetään sekä keskustajaajan palvelujen että luontomatkailun osalta.

Jatketaan Biolaakso -Toholampi -teeman mukaista bio- ja kiertotalouden edistämistä. Tiukentuva lainsäädäntö ja ilmaston muutoksen hidastaminen vaativat ja luovat mahdollisuuden etsiä ratkaisuja puhdistamo- ja maatalouden lietteiden sekä energialaitoksen tuhkien käsittelyyn ja hyödyntämiseen. Edistetään yritysten mahdollisuuksia hyödyntää tulevia erityisesti vihreää siirtymää ja digitalisaation liiketoiminnallista hyödyntämistä painottavia julkisten rahoituksen instrumentteja sekä aktiivisella tiedottamisella, neuvonnalla että avustushakemusten valmistelulla.

Luodaan mahdollisuuksia nopeiden tietoliikenneyhteyksien infrastruktuuriin, sekä kuitu- että langattoman infrastruktuuriin, kehittymiselle ja nopeiden yhteyksien liiketoiminnalliselle hyödyntämiselle esimerkiksi maataloudessa, teollisuudessa, energiantuotannossa ja terveydenhuollossa. Edistetään eri toimijoiden, erityisesti mainittujen alojen yritysten, mahdollisuuksia hyödyntää tietoliikenteen ja digitalisaation kehittämiseen tarkoitettujen rahoituskanavien tehokasta hyödyntämistä.

Kunnassa olevien yritysten sekä kunnan tunnetuksi tekeminen yritysten toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttavissa sidosryhmissä sekä potentiaalisten kuntaan muuttoa harkitsevien henkilöiden keskuudessa yhteistyössä Kaustisen seutukunnan kanssa.

10 MITTARIT

Elinkeino-ohjelman tavoitteiden toteutumista ja toimenpiteiden onnistumista seurataan seuraavilla suorilla ja epäsuorilla indikaatiivisilla mittareilla:

1. Väestökehitys kokonaisuudessaan sekä työikäisen väestön kehitys
2. Uusien työpaikkojen syntyminen
3. Perustettavat yritykset
4. Tunnistettujen kasvuyritysten liikevaihdon ja henkilöstön kehittyminen
5. Kuntaan sijoittuvat yritykset
6. Omistajanvaihdossuunnitelmien määrä